

Komentarji

Konflikt v Rusiji

Stalin in Trockij

Komunisti pobijajo komuniste — kakor fašisti fašiste!

Ruska afera se čisti. "Razredni sovražniki", ki so ubili Sergija Kirova v Leningradu, niso belogardisti (caristi in buržoazji), temveč — trockisti, pristaši Leona Trockija. To so zadnje dni oficijelno priznali v Moskvi.

Najnovejši teror v Rusiji večinoma torej trockistom, ki so — levičarski komunisti. Zinovjev in Kamenjev, dva mogočna boljševiška voditelja v prvih desetih letih sovjetskega režima, sta v zaporu poleg mnogih drugih nižjih voditeljev. Morda tudi njihovi zadnje smrtna kazen. Čez sto "razrednih sovražnikov", torej trockistov, je že bilo ustreljenih.

Kako je prišlo do tega, da komunisti v Rusiji pobijajo komuniste — prav tako kakor je Hitler v Nemčiji v zadnjem juniju dal postreliti več sto rjavih fašistov in kakor so katoliški fašisti v Avstriji v zadnjem juniju po postrelili in poobesili več tisoč nacističnih fašistov? Kaj je razlika med trockisti in stalini, to je med Trockijevimi ali levičarskimi in Stalinovimi ali desničarskimi komunisti? Zakaj sta se sprla Stalin in Trockij?

Razlika je v taktiki. Trockij, ki je pomagal pokojnemu Leninu voditi zmagovalno boljševiško revolucijo v začetku novembra (po ruskem koledarju zadnje dni oktobra) 1917 in organizirati federacijo sovjetskih republik v Rusiji, je apostol "permanentne komunistične revolucije". To se pravi, da Rusija mora posvetiti vse svoje sile revoluciji v drugih deželah. To je njena naloga, dokler komunizem ne osvoji vsega sveta, kajti komunizem je nemogoč, dokler ne zmaga povsod. Trockij se sklicuje na Marksa, ki je menda nekje zapisal, da "proletarska revolucija mora biti svetovna, če hoče biti uspešna."

Dokler je Lenin živel, je Trockij dobro izhajal z njim, čeprav se nista strinjala v vsem, toda po Leninovi smrti je Jožef Stalin prevzel vodstvo komunistične stranke v Rusiji in tedaj je prišlo do spora. Stalin je sklenil, naj inozemski komunisti sami vodijo "permanentno revolucijo" v svojih deželah, Rusija pa ne bo nič čakala in bo takoj začela organizirati svoje komunistično življenje. Odločil se je za petletko — gradnjo ruskih težkih industrij.

Trockij je bil proti temu in nazval je Stalinovo početje — izdajstvo marksizma in boljševizma, je pa pogorel in Stalin ga je poslal v Sibirijo, končno je pa moral zapustiti Rusijo. Na tisoče Trockijevih pristašev, "permanentnih revolucionarjev", je moral v zapor ali Sibirijo in nekateri so pobegnili v inozemstvo. Mnogo je bilo takih, ki so se iz praktičnih razlogov "javno pokesali" in prekalici svojo trockistično heresijo; med temi so bili Zinovjev, Kamenjev in Radek.

Najnovejši dogodki pa kažejo, da je bil "kes s preklicem" le navidezen. Trockij — ki se danes nahaja nekje v Franciji — ima še zmirom mnogo pristašev v Rusiji. In danes so ti pristaši "razredni sovražniki" sovjetskega režima so se trockisti v Rusiji organizirali v teroristične skupine in začeli s političnimi umori posameznih sovjetskih voditeljev, ker jih drugače ne morejo strmoljaviti. In Stalin, diktator komunistične stranke (njen dosmrtni glavni tajnik), ki iz ozadja dikтира svoje smerne tudi sovjetski vladi, je zdaj nastopil proti trockističnim teroristom kakor proti buržujskim belogardistom a — terorjem smrti.

Sovjetske Rusije ne ogražajo belogardizem, ogražajo pa jo

SOVJETI ZAČNO 'ČISTITI' ŠOLE, UNIVERZE

Učitelji in profesorji trockističnega mišljenja morajo iti iz šol! Velika kampanja "čiščenja" po vsej Sovjetski uniji

Moskva, 26. dec. — Moskvska "Pravda", centralno glasilo ruske komunistične stranke, je včeraj urgiralo vlado, naj takoj začne s "velikim čiščenjem" sovjetskega učnega sistema od najnižjih do najvišjih šol po vsej Sovjetski uniji.

"Naši razredni sovražniki (v tem primeru trockisti), ki ne morejo uspeti med odraslimi delavci, so se ukrali v šole in zdaj zastrupljajo našo mladino," piše ta list.

Kampanja za uničenje Trockij-Zinovjeve opozicije v vseh vejah ruskega življenja je že v teku. Učiteljem-trockistom, kakor lokalnim voditeljem in uradnikom komunistične stranke, ki so trockističnega mišljenja, že trda prede.

Profesor Vladimir v Rostovu na Donu je obtožen, da je imel 7. decembra trockistično predavanje v tamkajšnji agrarni šoli. Obtožba se glasi, da je Vladimir zagovarjal Trockijevo stališče, da so kmetje po svoji razredni ideologiji vedno nazadnjaki; rekel je tudi, da boljševiška revolucija ni prinesla ruskim kmetom nič dobrega razen nacionaliziranja zemlje.

Sovjetski voditelji se čudijo, kako je ta profesor prišel nazaj v službo, kajti leta 1928 je bil izključen iz stranke zaradi svojega trockizma.

Druge obtožbe se sučejo okoli odgovornih strankinih funkcionarjev v Ukrajini, zlasti v Dnepropetrovsku, kjer na sovjetski univerzi kar mrgoli trockistov. Ti funkcionarji bodo morali pojasniti, kaj delajo in zakaj trpe "razredne sovražnike", da "pohujšujejo" dijakke s Trockijevimi nauki.

Enake zanikrnosti lokalnega strankinega vodstva so prišle na dan v Kursku v centralni Rusiji.

Moskovski listi so včeraj molčali o postopanju proti Zinovjevu in Kamenjevu ter ostalim trockistom, katerih so polne ječe. Kaj mislijo oblasti storiti z Nikolajevem, morilecem Sergija Kirova, tudi ni poročil.

Bolničarka ubila svojo rodbino

Pittsburgh, Pa. — Kathryn Schoch, bolničarka, je v soboto ubila svojo sestro v Dunkirku, N. Y., nato se je pripeljala v Pittsburgh k svojemu bratu Walterju Dempseyu in u-strelila njega in njegove tri sinčke v spanju, njegovo ženo je pa smrtno ranila. Končno je izvršila samomor s strupom. Policija meni, da se je ženska zmešala zaradi neizmerne žalosti za njenim sinom, ki je pred kratkim umrl.

Abesinija ponovno obtožuje Italijo

Addis Abata, Etiopija (Abesinija), 26. dec. — Etiopska vlada ponovno izjavlja v uradnem poročilu, da je Italija, ne ona, zakrivila čin agresivnosti. Italijanci čete so okupirale Aftub na etiopskih tleh in italijanska letala še vedno plovejo nad teritorijem Etiopije.

— razkol med boljševiki samimi, med dogmatično fanatičnimi voditelji, ki vsak svojo trobi. Vprašanje, kdo ima prav, Stalin ali Trockij glede "permanentne revolucije", je predmet debate. Odgovor mora dati le zgodovina na podlagi izkušenj. Škandal pa je, da mora zaradi tega spora teči kri v potokih v Rusiji. Zadnji dogodki so pokazali, da boljševiška justica ni nič boljša od fašistične.

Naciji uvajajo germanske pogan-ske praznike

Pri Berlinu so goreli kresovi v čast "Julu", simbolu solnčnega obrata, poganškega božiča

Berlin, 26. dec. — Svečanosti staronemškega poganškega božiča se vračajo nazaj v življenje v "tretjem cesarstvu" Nemčije. Nacistični poskus, da se krščanski božič pogermani in dobi nazaj starodavni simbol ognja in solnčnega obrata, je bil letos veliko večji ko lani in na čelu tega gibanja so bili voditelji nacistične delavske fronte, predvsem pa Hierl, šef delavske fronte, pod čigar režijo so naciji zakurili velike kresove v Ruhlendorfu blizu Berlina.

Stari Germani, poganški predniki Nemcev, so praznovali božič v znamenju preroditve dneva in zmage svetlobe nad temo. To je bilo zadnje dni decembra, ko se obrne solnce s severa proti jugu in začne spet dan naraščati. Simbol tega solnčnega obrata je bil "Jul" (angleška, oziroma anglosaška beseda Yuletide za božič je spomin iz tistih časov), kar pomeni "goreče kolo" ali okroglo ploščo, ki je solnce. V čast temu simbolu so Germani kurili velike kresove.

Naciji so zdaj obudili to starogermansko svečanost in na "sveti večer" so goreli kresovi v okolici Berlina in po drugih krajih Nemčije.

Nacistično glavno glasilo "Voelkische Beobachter" je včeraj navdušeno poročalo o pojavu tega simbola v Nemčiji in bombastično pisalo, da je ogenj "znak uničenja vsega umirajočega in slabega — ogenj, simbol prerodenja in vstajenja — svetloba, solnce, simbol krepkega življenja..."

Drugi berlinski list "Der Deutsche" je pa pisal, da stari Nemci so imeli božični praznik davno pred krščanstvom, kar je dokaz, da krščanstvo ni dalo ljudem božiča, temveč ga je prevzelo od poganov in ga obleklo z novim simbolom. Naciji, ki so "prerodjeni Nemci", morajo "očistiti" božič, nemški božič, vse tuje navlake in primesi ter ga vrniti Nemcem "čistega" kot je bil prvotno...

V Barbertonu se pripravljaja nova stavka

Z njo so zagrozili delavci pri Seiberling Rubber kompaniji

Barberton, O.—(FP)—Pokrajinski delavski odbor in zastopniki delavskega departamenta si na vse kriplje prizadevajo, da bi preprečili izbruh stavke pri Seiberling Rubber kompaniji.

S stavko so delavci zagrozili, ko je družba mahoma pretrgala pogajanja in rekla, da ne bo podpisala nobene pogodbe. Odbor za pogajanja je nato od unije dobil nalogo, naj odklee stavko, če družba ne bo obnoviti pogajanj in skleniti pogodbe. Za tem so prišli na lice mesta pa vladni uradniki.

F. A. Seiberling, ustanovitelj in predsednik družbe, je bil do leta 1921 načelnik Goodyear kompanije. Od predsedništva je bil izrinen kot posledica boja med bankirji, ki so se tedaj tepli za kontrolo te družbe. On je tudi oče kompanijske unije pri Goodyear Co. Ustanovil jo je bil pred 15 leti, po uspešni stavki strojnikov. Od takrat Goodyear ni imela kakih silnosti z delavci. Zadnje pomlad jo je skušal ustanoviti tudi v svoji tovarni, ampak je bil prisiljen jo pokopati.

Vroč božič v Buenos Airesu

Buenos Aires, Argentina, 26. dec. — Včeraj, na božični praznik, je bil tu najbolj vroč dan v tem poletju. Toploter je kazal 95 stopinj vročine.

SKRAJŠAN DELOVNIK BI DAL DELO MILIJONOM

Uvedenje splošnega 30-urnika na teden bi pomenilo sedem milijonov novih služb

New York. — (FP) — Dosti je bilo že špekulacij o vprašanju, koliko bi bila znižana gigantska armada brezposelnih, če bi bil delovnik skrajšan na 30 ur v tednu kot maksimum.

Na to vprašanje odgovarja deloma študij Natl. Industrial Conference Boarda, podjetniške statistične organizacije. Iz tega poročila je razvidno, da bi se s to reformo zvišalo število uposlenih delavcev za približno 19%, kar pomeni od sedem do osem milijonov novih služb.

Študij te organizacije se nanaša le na tovarniške delavce, katerih je bilo v preteklem septembru 6,352,000 na plačilni listi. Povprečni delovnik je znašal v tovarnah 33 ur na teden.

Ta organizacija estмира, da bi uvedenje splošnega 30-urnika kot maksimum pomenilo zvišanje uposlenosti v tovarnah za 11%. Ker je treba pa računati da bi vse tovarne ne obratovale po 30 ur na teden, pač pa bi povprečen delovnik znašal 28 ur, bi se število uposlenih delavcev faktično zvišalo za približno 19%.

Študij, kot že omenjeno, se nanaša le na tovarniško industrijo. Vseh uposlenih oseb (gainfully employed) je v Ameriki okrog 35 milijonov. Če bi veljal enak odstotek zvišanja za delavce v trgovini, uradih in v nemanufakturnih industrijah, bi to pomenilo, da bi z uvednjem splošnega 30-urnika nastala potreba za približno sedem milijonov novih moči.

Ker je pa znano, da znaša povprečni delovnik v trgovinah več kakor 33 ur na teden, bi bilo število novih namestitev bližje osmim kot sedmim milijonom.

Natl. Industrial Conference Board omenja, da bi tako znižanje delovnika pomenilo skretnje zaslužka posameznega delavca in naravno tudi padec življenjskega standarda. Prvič bi do tega prišlo, ker bi trpela produkcija radi neizvežanosti in neiskkušenosti novih delavcev, drugič pa radi zvišanja cen.

Zaslužek sedaj uposlenih delavcev bi mogoče res trpel, oziroma bi se radi zvišanja cen pomaknili navzdol v svojem življenjskem standardu. Na splošno bi pa življenjski standard delovnih mas ne trpel, ampak se zvišal, ker bi zvišanje plačilnih kuvert za sedem do osem milijonov na teden pomenilo znatno zvišanje konsuma in tudi produkcije.

Velika železniška nesreča na božič

Hamilton, Ont., Kanada. — Petnajst oseb je bilo ubitih in 40 do 60 ranjenih na božični večer, ko sta trčila dva vlaka v Dundasu, okrog sedem milj od Tu. Vlak kanadske državne železnice, ki vozi iz Detroita v Toronto, je zavozil v ozadje posebnega prazničnega vlaka in zmečkal dva vagona. Brez mlega vsi ponesrečenci so bili Kanadčani.

Nov letalski rekord brzine

Pariz, 26. dec. — Francoski letalec Raymond Delmotte je včeraj dosegel svetovni rekord brzine, ko je letel povprečno 502 kilometra (314 ameriških milj) v uri. Prejšnji rekord 490 kilometrov (306 milj) je imel ameriški letalec James Wedell.

Mestno božično drevo ponekano

Little Current, Ont. — Tukajšnja mestna občina je zadnji ponedeljek postavila javno božično drevo na križišču dveh cest. Na božič zjutraj je drevo ležalo na tleh. Nekdo ga je posekal.

Rooseveltovo "razprofiti-ranje" vojne je bunkum!

Nepokoj med avtnimi delavci se razširja

Ostre kritike proti načelniku vladnega odbora, ker ovira delovanje pravih unij

Detroit, Mich.—Nepokoj med delavci v avtni industriji stalno narašča in možnost je, da se izcimi v splošni stavki. Na zaslišanju pred odborom NRA so se čule pritožbe o nizkih mezdah in dolgi delovnih urah v avtnih tovarnah, kar je povzročilo, da so organizirani avtni delavci pretrgali vse zveze z vladnim odborom za avtno industrijo, William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, pa je bil pozvan, naj apelira na predsednika Roosevelta, da imenuje nov nepristranski odbor, ki naj nadomesti sedanjega.

Avtni odbor je Roosevelt imenoval v zadnjem marcu, ko je pretila stavka v avtni industriji, ker so kompanije zapostavljale unijske delavce. Glavna naloga odbora je bila rešitev tega vprašanja, toda avtni delavci trdijo, da se odbor ni niti dotaknil tega fundamentalnega vprašanja.

Kritike organiziranega delavstva so naperjene proti L. Wolmanu, profesorju na univerzi Columbia in načelniku odbora. On je že večkrat pokazal, da se ne strinja s smernicami in zahtevami unijskega delavstva in celo ovira temeljne funkcije delavskih unij.

Do končnega preloma med odborom in unijami je prišlo, ko je Wolman odredil reprezentativne volitve v vseh avtnih tovarnah na podlagi določb, ki bi dale oblast kompanijskim unijam in ukinile pravice delavstva z ozirom na organiziranje v svojih unijah. Iz tega razloga so reprezentantje Ameriške delavske federacije označili take volitve za farso in instruirali članstvo, naj se vzdrži volitve.

David Kaplan, direktor Mednarodne asociacije strojnikov, je izjavil, da je avtni pravilnik poln lukenj in da provizije maksimalnega delovnika ne krijejo nad 50,000 delavcev, kar pomeni, da kompanije lahko prisilijo delavca na 12 ur dela na dan in sedem dni v tednu v dobi šestih mesecev, potem pa ga lahko pokoljejo na počitnice za drugih šest mesecev. To se že godi v velikem obsegu v Chryslerjevih in Fordovih tovarnah, je dejal Kaplan. Na zaslišanju pred odborom NRA je bil podan tudi dokaz, da celo izurjeni mehaniki prejema-jo le \$10 na teden.

Mussolinijevim agentom v New Orleansu je izpodletelo

New Orleans. — Tukajšnji socialisti so za enkrat prekržili račune Mussolinijevim agentom, ki so iz otrok v javnih šolah, v razredu za italijansko, skušali napraviti dobre Mussolinijeve pripadnike. Vsebinska čitanka za italijansko je bila namreč polna slavošpevov italijanskemu diktatorju.

Socialisti so pa napravili tak pritisk na šolske oblasti, da so zavrgle sporno čitanko.

Centralna unija odrekla Coughlinu podporo

Cleveland. — Centralna unija je "fathru" Coughlinu odrekla vsako finančno pomoč za njegovo Unijo socialne pravičnosti. Ta korak je storila po prečitanih odprtih pismu tukajšnjih socialistov, v katerem je bilo rečeno, da rabi Coughlin neunijske tiskovine, da plača svoje uslužbence prav beraško ter da si je zgradil cerkev z neunijskimi delavci. Radi tega ga je kritizirala tudi zadnja konvencija delavske federacije.

Ustavil bi rad senatno municijsko preiskavo. — Njegov program bi le omeil vojne profite, načrt generalnega štaba pa zašil unije!

New York. — Rooseveltova sugestija za "razprofilitiranje" vojne je toliko vredna kakor je bil Wilsonov program ob vstopu Amerike v zadnjo svetovno vojno "za odpravo vojne". Njegova nepričakovana akcija, s katero je imenoval bankirja Barucha in generala Johnsona v odbor za sestavo programa za "odpravo vojnih profitov", ima povsem drug namen.

Tega mnenja je komitej socialistične stranke za javne zadeve, v katerem so Norman Thomas, James Oneal in Max Delson. Ta odbor je mnenja, da se je predsednik poslužil te poteze z namenom, da ustavi senatno preiskavo municijske trgovine ali jo pa povede v zakulisna pota.

Njegovo nepričakovano poverjenje bankirju Baruchu in generalu Johnsonu sestavo programa za "razprofilitiranje" vojne brez sodelovanja senatnega preiskovalnega odeska, na drugi strani pa odreditev, naj pride vojni department na dan s svojim vojnim načrtom — namen te poteze je bil preprečitev razkrinkanja ne preveč zlahtne situacije v vojnem in mornaričnem departmentu.

Dosedanja preiskava je pokazala, da sta oba departamenta globoko zakopana v municijsko trgovino. Za trgovce s smrtjo igrata vlogo potovalnih trgovskih agentov. Tudi vladne patente jim dajeta na razpolago in sploh delata z njimi roka v roki v vseh zadevah.

O predsednikovi akciji pravi omenjeni odbor socialistične stranke: "Roosevelt se bo mogoče spomnil, da je bil sam član administracije (Wilsonove), ki ni imela namena odpraviti profitov, pač pa vojno samo. Je tudi bolj važno, da se odpravi vojna kakor pa vojni profiti. Vojne — vsaj vse velike vojne — ne pridejo toliko radi želje po vojnih profitih. Korenine imajo v splošnem pehanju za profiti in v želji trgovcev s smrtjo za profiti, ki jih delajo s pripravami za vojno.

"Zadnjega vprašanja se predsednikova sugestija popolnoma nič ne dotika, vsaj pa ne dovolj globoko. Sploh se njegova najnovejša sugestija, "naj se produkcija municije razdeli proporcno po vseh Združenih državah," lahko smatra za namig različnim geografičnim krajem, naj se podvzajo, da dobe svoj delež profitov, ki že pridejo od izdelave municije, namesto da bi gradili domove.

"V tem momentu je za javnost najvažnejše to, da podpre municijsko preiskavo in zahteva njeno razgleditev na sleherni koteček in razpoko. Naj se razgali ta najnesramnejša trgovina v človeški zgodovini, odkar je bila odpravljena trgovina s sužnji!"

Končno je dobro omeniti, da ni ne v načrtu vojnega departamenta niti v mislih administracije, da bi se res odpravili vojni profiti. V mislih menda imajo omejitev profitov v bodoči vojni na 12 odstotkov kakor to sugestira O'Brien v Chicago Daily News.

Vojni načrt ameriškega generalnega štaba pa definitivno določa kontroliranje plač in razpust, vsaj pa onesposobljenje vsake strokovne organizacije. Ob izbruhu vojne bi po tem načrtu morale unije enostavno povezati svojo culo in oditi na počitnice. Razume se, da bi se aličeno zgodilo z vsako drugo delavsko organizacijo.

(Daje na 2. strani.)

Domač drobiž

Odbornik SSPZ ponesrečen

Strabane, Pa. — Mihael Vr-

hovnik, predsednik nadzornega

odbora SSPZ, ki je zadnje čase

začasno pomagal v glavnem u-

radu te organizacije, se je zad-

nje dni težko poškodoval pri

Delphusu, O., ko se je z avtom

peljal k svojcem, da prebije pri

njih božične praznike. Avto je

bil popolnoma uničen in Vrhov-

nik je dobil težko rano a čelu

nad očesom. Zdravnik je moral

narediti 12 šivov, da je zapri-

rano. Ponesrečenec se zdravi

na svojem domu in posledice ne

bodo hude.

Novi grobovi

Chicago. — Na južni strani

Cicera, kjer je živel več let, je

na božični dan umrl rojak John

Vese, star 56 let in doma iz

Mengša pri Domžalah. Zapu-

šča ženo in dve hčeri, od katerih e-

na, Mary, je članica pri Pionir-

jih, 559 SNPJ. Pogreb se vrši

v petek jutraj z naslova 5318

W. 25th st., Cicero.

Little Falls, N. Y. — Dne 24.

dec. je umrla dobro znana Jo-

sephine Miklavc, roj. Purnat,

stara 43 let in doma iz Bačne

pri Gornjem gradu. V Ameriki

je bila 24 let in tu zapu-šča mo-

ža in štiri otroke. Bila je pri

JSKJ in KSKJ.

Cleveland. — Zadnje dni je

umrla Mary Petek, roj. Jernej-

čič, stara 42 let in doma iz Za-

gradca-Fužine. V Ameriki je

bila 32 let in tu zapu-šča mo-

ža in štiri otroke.

La Salle, Ill. — Tu je umrl

Louis Bedenko za pljučnico.

Nov grob v Južni Ameriki

Buenos Aires, Arg. — V slo-

venski naselbini v Beriasu je u-

mrila Metodija Velišek. Zapu-

šča moža in majhnega otroka.

Nesreča v rovu

La Salle, Ill. — Rojak John

Lapuh iz Granvillae se je zadnje

dni ponesrečil pri delu v cinkov-

em rudniku. Težek kamen je

padel nanj. Odpeljali so ga v

bolnišnico v Peru.

Peruška slika pride v Chicago

Cleveland. — Filip Godina, u-

pravitelj Prosvete, je dobil

krasno sliko, delo slovenskega

umetnika Peruška, ki je bila od-

dana na seji soc. kluba št. 49

JSZ zadnje nedeljo.

ROOSEVELTOVO "RAZPRO-

FITIRANJE" VOJNE JE

BUNKUM!

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Po objavi tega načrta je

Green, predsednik Ameriške de-

lavske federacije, rekel, da se bo

ameriško delavstvo odločno upr-

lo tej nakani. Opomnil je voj-

no profitarje z generalnim šta-

bom vred, da v zadnji vojni A-

merika ni šla tako daleč in je

administracija dajala unijam

celo prednost.

Ampak v zadnji vojni so bile

unije izredno patriotične in del

vojne mašine. Generalni štab

pa menda ni tako siguran, da bo

ameriško delavstvo tudi v bodo-

či vojni tako patriotično in na-

vedušeno za klanje kakor je bilo

v zadnji. Vse to je postavil

točko, ki pomenja v resnici av-

tomatičen razpust vseh unij in

drugih delavskih organizacij.

To je vse "razprofitiranje"

vojne!

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Razne vesti iz La Salle

La Salle, Ill.—Društvo "Mo-

hawks" št. 573 SNPJ je dne

13. decembra uprizorilo šaloigro

"Here Comes Charlie." Udelež-

ba je bila povoljna, večja kot se

je pričakovalo. Igralci so svoje

vloge izvršili zelo dobro, nas

udeležence pa zelo dobro zaba-

vali; smeja je bilo dovolj. Po-

sebeno nas je pa očaral med de-

janji Walter Zera z angleško

pesmijo "Rain." Igrali so sle-

deči: Amelia Jakse, Walter Ze-

ra, Julia Mahnich, Rudolf No-

vak, Frank Mahnich, Mary Ma-

hnich, Anton Mahnich, Mildred

Vogrich, Frances Sotosek in

William Remenih. Režiserka je

bila Anna Mauser. V zadnji

igri je pokazala spretnost v tem

poslu. Le tako naprej, Anna!

Cim več iger bo izučila, bolje bo

do igrane.

Z vsako igro je mnogo truda,

dela in žrtev, predno je dobra

za oder, pa naj bo igra kakršna

koli. Upam, da mi društvo Mo-

hawk ne bo zamerilo, če povem

svoje mnenje. To društvo ima

igralce, ki so kompetentni pre-

staviti vsako igro. In če že mo-

rajo igralci žrtvovati toliko za

eno ali drugo igro, zakaj ne b.

žrtvovali tisti čas za socialne

igre, igre iz proletarskega živ-

ljenja, iz katerih bi se kaj ko-

ristnega naučili. Kajti delavci

smo zelo potrebni poduka, tako

tudi mali trgovci in obrtniki.

Veliki trgovci in tovarnarji so

dobro podučeni, če ne sami pa

po dobro izvežbanih zastopnikih,

kako je treba izrabljati delavce

in uničevati male trgovce. Zato

se moramo učiti in organizirati

se v delavskih organizacijah.

Le zavedno in organizirano de-

lavstvo bo zmožno boriti se pro-

ti izkoriščevalcem delavskega

sloja ter proti krivicam, katere

nas terejo danes.

Na 23. decembra je društvo

"Od boja do zmage" št. 337

SNPJ obhajalo svojo 25-letnico.

Takrat je br. Louis Gregorich

povabil več rojakov na sestanek.

Sestali so se pri njem in ustano-

vili društvo in ga priključili k

Slovenski delavski podporni zve-

zi. Leta 1921 se je SDPZ zdru-

žila z SNPJ in tako je to društvo

prešlo pod okrilje SNPJ. To

društvo uraduje mirno, brez pre-

pirov, goji le slovo in bratstvo.

Predsednik mu je že mnogo let

Ignatz Jordan, ki je točen in ne-

utrudljivo deluje za dobrobit

članstva in društva ter je prija-

zen z vsakim.

Mnogo let je temu društvu

tajnikoval Frank Gregorich.

Kdaj je bil prvič izvoljen, mi ni

znano. Tajnikoval je do svoje

smrti. Ker sem bil več let nad-

zornik tega društva, mi je bilo

njegovo poslovanje dobro znano.

Frank je bil točen, vreden in

poštenjak vsepovsod, nobenega

člana ni preziral, ne glede na

prepričanje. Pokojnega Franka

je nasledil v tajništvo John Der-

zich, ki je izvoljen tudi za pri-

hodnje leto. Blagajnik je pa

gorenjska korenina Rudolf Ter-

din, tudi točen in vešč svojega

urada.

V nedeljo dne 30. dec. bo glav-

na letna seja delničarjev družbe

SND, ki bo najbrž važna in tudi

zanimiva. Se društvene seje so

bile radi SND dobro obiskane.

Društvo lastuje delnice SND,

voli zastopnike, ki zastopajo

društvene delnice na glavni del-

niški seji SND. Društva so se

bolj zanimala za zastopnike

SND kot pa za društveni odbor,

akoravno je zadnji bolj važen za

društvo. Direktorij SND je ukre-

nil več zaved, kar nekaterim de-

ničarjem ugaja, drugim pa ne.

Raditega je prišel spor v naselbi-

ni in mnogo je o tem govorjenja.

Ta spor bo rešen na tej seji, če

bomo upoštevali pravila SND.

Člen 8, seje delničarjev SND,

točka 4, na 9. strani se glasi:

Direktorij, uradniki in drugi od-

bori morajo na letni seji predlo-

žiti svoja letna poročila, o kate-

rih seja razpravlja ter ista odob-

ri ali zavrne." Na 10. strani

se točka 9 glasi: "Redna letna

seja delničarjev ima popolno in

neovrgljivo oblast, pravomočno

sklepati o vseh zadevah organi-

zacije, dokler njeni sklepi sogla-

ljajo z deželnimi in državnimi

zakoni." Tudi 11. točke ne pre-

trimo na tej seji, da bomo v res-

nici v duhu bratstva in sloge de-

lali le za dobrobit družbe SND,

pa ne bomo potrebovali nikak-

ršnih advokatov. Tisti denar, ki

se bi nameraval zapraviti za ad-

vokate, pa rajši žrtvuemo za

ustanovitev čitalnice, v kateri se

bo gojilo resnično bratstvo in

prijateljstvo. Dokler pa bo

SND brez čitalnice, se narod ne

bo mogel ponašati, da je kultur-

no zaveden.

Da se odpravijo prepri in so-

zračstva, sta priporočljiva dva

načrta, da bi enega teh delničar-

jev vzeli na znanje. Prvi načrt:

Na tej seji naj bi delničarji od-

pravili sistem direktorjev ter ga

niadomestili z direktno upravo

delničarjev: delničarji bi izvoli-

li odbor—predsednika, podpred-

sednika, tajnika, blagajnika, za-

pisnikarja in tri ali pet nadzor-

nikov, ki bi bili tudi oskrbniki

posloja. Seje naj bi bile de-

ličarske in se bi vršile vsaki me-

sec. Direktorski sistem je pre-

več diktatorski in absoluten.

Delničarji nimajo celo leto nobe-

ne moči ali besede, akoravno so

gospodarji Doma. Direktorskih

sej se res vsak lahko udeleži in

tudi kaj svetuje, toda pri važnih

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

YUGOSLOVANSKA SPOMENICA O KRIVDI MADŽARŠKE

Stavku je indorsiralo nad sto organizacij. Zadnje dni se je ponudil na uslugi pokrajinski delavski odbor s sedežem v New Yorku. Časnikarska unija je njegovo ponudbo sprejela v principu, izdajatelj Newark Ledgerja je zaenkrat vzglavar se bo moral vsekakor prej ali slej podati. Zadnje dni se je stavarjem pridružilo še par nadaljnjih članov uredniškega štaba.

Unije so napravile pritisk tudi na oglaševalce, katerim so sporočile, da bodo imeli opravka z bojkotom, če bodo še nadalje oglašali v listu.

Hollywood ima pravo stavko v svoji sredi

Z njo so odgovorili mehaniki, katere je družba izprla

Hollywood, Cal. — (FP) — V Hollywoodu so stavke redkost tudi na platnu, v realnosti pa prava prikazen. In Hollywoodčani imajo sedaj priliko opazovati tako prikazen, ki je sicer maja hna.

Odigrava se pri Mitchell Camera kompaniji, ki je odslovila vseh 40 mehanikov, ker so zahtevali zvišanje za deset centov na uro. Namesto zvišanja so bili vsi skupaj odslovljeni. Takoj so pa vsi pričeli s piketiranjem in na ta način izprte spremeni-li v stavko.

Tudi vztrajati nameravajo do konca. Vsi so oddali svoje orodje v skladišču pod ključ. Dobili ga bodo le takrat, kadar se vsi podpisajo, kar pomeni, kadar bo konec stavke. Organizirani so v levičarski uniji.

Dijaški nemiri v Pragi

Demonstracije zaradi zavlačevanja izročitve zgodovinskih insignij Karlove univerze po zakonu iz l. 1920

Stara Karlova univerza z nemakim učnim jezikom razpolaga z zgodovinskimi insignijami, katere mora po univerzitetnem zakonu iz l. 1920, izročiti češkemu vseučilišču. Ta institucija je namreč postala zakonita naslednica Karlove ustanove.

Izvajanje zakona o univerzah pa se je tako zavleklo, da je postala stvar ponovno aktualna sedaj, ko bi morale biti insignije že izročene. Zaradi zaprek, ki so nastale v tem pogledu, je bila Karlova univerza pozorišče burnih dijaških demonstracij. Češkoslovaški visokošolci so za soboto sklicali protestno zborovanje in po njem vrli v poslopje vseučilišča. Z burnimi pokliki so zahtevali, naj jim nemudoma izroče univerzitetne insignije. Ker se to ni zgodilo, je prišlo do razburljivih prizorov, v katerih je morala posredovati policija.

Visokošolci niso hoteli odnehati kljub intervenciji. Tudi nagovor rektorja češke univerze, ki je dijake prosil, naj ne demonstrirajo, ker bo vprašanje izročitve insignij rešeno po zakoniti poti, ni zalegel kaj prida. Mladina je hotela na vsak način izsiliti izročitev ter se je javila nemškemu rektoratu in zahtevala, naj sprejme odposlanstvo demonstrantov. Ker jim ni bilo ugodeno, so dijaki razbili desko pri vhodu v nemški rektorat ter najavili, da se bo v ponedeljek na istem mestu zgledala druga deputacija, ki bo insignije kratko vzela ter jih odnesla.

Zaradi teh nemirov, ki so dobili odmev tudi v praški javnosti, je bil rektorat stare Karlove univerze prisiljen odrediti, da ostane univerza do nadaljnjega zaprta. In da bi se nemiri popolnoma ustavili, je posegla v stvar tudi praška vlada, ki je uvedla pogajanja za izročitev insignij. Zadnje vesti poročajo, da je dosegel med rektoratom Karlove univerze in prosvetnim ministrstvom sporazum glede modalitet v izročitvi. Oblika izročitve bo taka, da ne bo v ničemer žalila časti vseučilišča, ki mora odstopiti insignije stare univerze svoji mlajši prosvetni posestimi.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

živela manjše in večje skupine emigrantov. Vse te puste so oddaljene od jugoslovanske meje večjemu 20 km. Madžarske oblasti so vsakega, ki je prišel čez mejo, aretirale ter držale v zaporu toliko časa, da so voditelji emigrantov ugotovili identiteto in vrednost aretiranca, nato pa so ga madžarske oblasti izpustile in izročile terorističnim taboriščem. Tam je vsak novinec moral opraviti prve vaje, poslušati predavanja, brati emigrantski tisk, nato pa je prešel v "drugi razred."

Odkod so prihajali emigranti v taborišča? Prihajali so iz Jugoslavije, kjer jih je oblast hotela aretirati, ker so širili letake, nastavliali peklenke stroje, izvršili atentate na poslopja in osebe. To je prva skupina. V nji sta bila n. pr. Pospisli in Babič, ki sta ustrelila lastnika Jugoslovanskega tiskarstva v ustrelila ali ranila več detektivov, ki so ju hoteli aretirati. Drugi so prihajali iz izseljenskih kolonij v Belgiji, Franciji in Ameriki. Tja so hodili ponje posebni delegatje, tako dr. Jelič, ki je privedel iz Brazilije terorista Rajčica, soudeleženca atentata na kralja Aleksandra. Rajčič je bil aretiran, ko je hotel pobegniti iz Francije. Prav tako so iz Južne Amerike privedli na Madžarsko Krobota, znanega prenašalca peklenjskih strojev iz Janka puste v Jugoslavijo. Ubit je bil, ko je po nesreči povzročil eksplozijo peklenjskih strojev v svoji hiši v Hrvaškem Zagorju. Med izseljenci so tem laže našli ljudi, ker je kriza spravila mnoge ob kruh ter so jim obljubljali v taborišču mirno in dobro življenje. Dalje so bili v taboriščih nekateri člani makedonskih teroristov, ki so jih voditelji dobili za instruktorje. Med njimi je bil tudi ubiti atentator na kralja Vlada Georgijev Cernozemski, bolgarski državljani, s pravim imenom Veličko Kerin. Precej pa je bilo tudi siromašnih kmetov in delavcev iz obmejne Hrvaške, ki so si obetali lepega življenja v taboriščih, a se kasneje razočarali niso mogli več rešiti iz krempljev teroristov. Preveč je bilo taborišč zastraženo. Le nekaterim, ki so stali življenje v smrtno nevarnosti, je uspelo pobegniti v Jugoslavijo, kjer so se prijavi oblasti ter so bili sojeni. Ti so tudi natanko opisali življenje ustašev v taborišču.

Madžarske oblasti so vedele, da se nahajajo v teh taboriščih teroristi in vedeli so, kaj so teroristi počeli. Če trdi madžarski stalni delegat pri Društvu narodov, Tybor Eckhardt, da so madžarske oblasti živele v pričanju, da delajo tamkaj na pustah revni hrvaški kmetje in se s trdim delom preživljajo, je ta trditev res smešna. Da so imeli aktivni madžarski oficirji zveze s teroristi, je dokazano. Obenem pa so nosili taboriščniki vojaške uniforme, streljali so v tarče, prirejali cele manevre — ob takih stvareh, ki so bile znane vsem okoliškim kmetom, je pač težko trditi, da so videli v taboriščnikih — trdo garajoče kmete. Taboriščniki so imeli svoje vojaške uniforme z monogramom "Ustaša" na čepici, imeli pa so tudi svoj denar. Na novcih je bil na eni strani napis "Za neodvisno hrvaško državo", na drugi strani pa monogram in trdijo, da so bili ti novci kovani najbrže v budimpeštanski državni kovnici. Madžarske oblasti so torej vsekakor vedele, kaj so ta taborišča, in niso storila nič proti njim, nasprotno, dali so na razpolago celo žandarje, da so stražili dohod do taborišč, kmetom pa so zabijali, kako smejo govoriti tujcem o dogodkih na taborišču. Spomenica naveda tudi, da je prišlo na Janka pusto decembra 1931 do pusta: taboriščniki so se uprli Perčecu, češ, da živi potratno in razsiplje denar, oni morajo pa živeti v strogi disciplini in po-manjkanju denarja za najnujnejše stvari. Tedaj je prišel madžarski major Klar, da bi pomiril teroriste, a mu ni uspelo. Tedaj je nastopila madžarska policija in žandarmerija, odgna-

li so nezadovoljneže, nekatere zaprli ter potem izgnali, druge pa poslali raznim madžarskim oficirjem za "pursé."

Da so imele madžarske oblasti zveze s teroristi, priča tudi dejstvo, da so teroristi prejemale za svoja potovanja pravilne madžarske potne liste, ki so jim jim izstavljali madžarski konzulati ali madžarske oblasti. Spomenica naveda take potne liste, pravilno izstavljene na napačna ali prava imena.

Važno vprašanje je tudi, odkod teroristom denar. Sami se branijo s tem, da so jih podpirali izseljenci, Hrvatje iz severne in južne Amerike. Verjetno, da so nekaj prejemale od tam, toda oni so potrošili denarja preveč, da bi lahko krili izdatke s podporami izseljencev. Pet let vzdrževati toliko taborišč, oblačiti in prehranjevati toliko taboriščnikov, kupovati toliko orožja in eksplozivov, potovati po Evropi v II. razredu brzovlaka in stanovati v najdražjih hotelih — to vse zahteva toliko denarja, da je gotovo neke močne finančne skupine, ki je teroriste podpirala. Pa še na nekaj opozarja spomenica, ne da bi direktno trdila, odkod denar: V vseh teh letih so teroristi kupili toliko orožja, smodnika, ekrazita itd., da ga v privatnih trgovinah niso mogli kupovati, ne da bi postali sumljivi. Take množine razstreliva je mogoče nabaviti le preko kakega državnega organa ali z njegovo vdnostjo.

Spomenica našteva potem dejanja atentatorjev od leta 1929 dalje. O tem delu pišemo posebej.

Jugoslovanska vlada je že večkrat sporočila, prosila in zahtevala od madžarske vlade, naj onemogoči delovanje teroristov na Janka pusti in njih prehajanje v Jugoslavijo, kjer izvršujejo atentate. Prvič je to storila leta 1930 v oktobru, in potem še nekajkrat. Madžarska pa je takaj obstoj taborišč ter naročila jugoslovanski vladi, naj da bolje zastražiti mejo. Letos v marcu je poslala jugosl. vlada novo noto Madžarski, ki je v odgovoru sicer priznala obstoj taborišča na Janka pusti, a izjavila, da so taboriščniki že pred meseci bili razgnani s puste in da so pod nadzorom madžarske oblasti.

Po vsem tem trdi spomenica h koncu, da je Madžarska odgovorna za marsejski atentat, ker: 1. Atentatorji so se izvežbali in so bili izžrebani na madžarskem ozemlju; 2. odšli so z Madžarskega s pravilnimi madžarskimi potnimi listi; 3. marsejski atentat je skrajna posledica teroristične akcije, ki je bila leta in leta inspirirana in podpirana na madžarskem ozemlju. Da so se vezbali prav za atentate in da je bil njih glavni cilj, ubiti kralja Aleksandra, pričajo izjave aretiranih atentatorjev v Franciji, češ, da so s tem umorom dosegli svoj poglavitni cilj, ki so ga nasledovali že nekaj let. Tudi je dognano, da so se teroristi v taborišču vadili streljanja s tarčo, ki je predstavljala kralja Aleksandra. Že pred letom, decembra meseca 1933 so poslali terorista Oreba, da ustreli kralja v Zagrebu, kar pa mu ni uspelo. Atentatorje, ki naj gredo v Marsej, pa so izžrebali v Nagy Kanizsi in sicer je žrebal avstrijski upokojeni podpolkovnik Perčević. Izžrebali so Mija

Kralja, Zvonka Pospisila in Iva Rajčica, ki naj bi izvršili atentat v Parizu, če bi Georgijevu v Marsejlu ne uspelo. Vsi ti so odpotovali s pravimi madžarskimi potnimi listi.

Spomenica se zaključuje z orisom, kako grdo se je vedla Madžarska po atentatu in kako je omalovala ter ovirala preiskavo glede marsejskega atentata.

Zadnje besede spomenice so: Jugoslovanska vlada je smatrala za svojo dolžnost, da spravi pred svet Društva narodov zelo značilne probleme, ki jih je pred zajednico držav in pred svetovnim javnim mnenjem sprožil marsejski zločin, ki je ugrabil Jugoslaviji njenega velikega kralja, Franciji pa njenega velikega državnika, in je mnenja, da se ta zločin ne sme smatrati kot osamljena in individualna manifestacija zločinskega anarhizma. Taki primeri se lahko najdejo v zgodovini. Marsejski zločin pa je prirodna posledica zarote, ki je že zdavnaj skovana in vzdrževana v inozemstvu proti Jugoslaviji. Proti taki teroristični akciji, da ne rečemo: proti mednarodnemu sodelovanju zločincev, ne more biti borba ene države dovolj uspešna.

Jugoslovanska vlada se je borila z vsemi sredstvi, s katerimi razpolaga, proti terorističnim akcijam, katerih glavni sedeži so se nahajali izven njenega državnega področja. Večkrat je zamen čakala sodelovanje madžarske vlade. Daleč od tega, da prožijo pomoč v pobljanju teroristične akcije, ki je Jugoslavijo stal toliko ljudskih žrtev, so madžarske oblasti favorizirale to akcijo. Madžarska vlada, na katero se je Jugoslavija večkrat obrnila, proseč za intervencijo v cilju preprečitve te akcije, ni hotela storiti niti enega poštenega ukrepa, da se to delovanje zatre. Samo zaradi tega njenega zadržanja ter akcije, ki se je vodila od zdavnaj proti Jugoslaviji, je lahko prišlo do marsejskega zločina.

Tako je madžarska vlada prevzela na sebe težko odgovornost in kraljevska jugoslovanska vlada smatra za svojo prvo mednarodno dolžnost, da to poudari javno pred najvišjim organom mednarodne skupnosti. Popolnoma se zavedajo težine svoje-ga koraka, je jugoslovanska vlada storila ta korak samo na temelju dejstev, katerih točnost je poprej ugotovila.

S tem smo podali glavno vsebino spomenice, o kateri je svet Društva narodov razpravljaj še isti teden. Društvo narodov je soglasno obsodilo delovanje teroristov.

Madžarsko je ob tej priliki branil sam zunanji minister Kanya. Madžarski stalni delegat Eckhardt je namreč že nekajkrat kompromitiral Madžarsko s svojim nepreračunanim, diplomatsko premo prekanim nastopanjem. Obenem trdijo mnogi, da je bil Eckhardt sam osebniprijatelj Perčeca in da je torej imel zveze s teroristi.

O, te tujke!

"Ali ste gospodu Menceju povedali, da sem še v neglizežu?"
"Oh, gospa, nisem se mogla spomniti te besede!"
"Ježeš, kaj ste pa potem rekli, Mina?"
"Da ste nagi!"

Silno izkoriščanje poljedelskih delavcev

Federalna preiskava ugotovila peonožo na polju čebule v državi Ohio

Washington, D. C. — Vladni zastopniki, ki so preiskovali položaj delavcev na polju čebule v okraju Hardin, O., so ugotovili letno mezdo \$250 na družino in splošno kršenje zakonov, ki preprečujejo otroško delo. Vlada je odredila preiskavo po veliki stavki poljedelskih delavcev v tem okraju in rezultat preiskave je te dni objavila Frances Perkins, tajnica zveznega delavskega departamenta.

Perkinsonova je rekla, da so čebulni nasadi industrijsko podvzetje v istem smislu kot tovarne. Obsegajo 11.000 akrov in kontrolirata jih dve korporaciji, ki sta last dveh družin. Pred l. 1929 so povprečni letni dohodki samo od pridelka čebule znašali nad milijon dolarjev, vrednost zemlje pa je bila ocenjena na \$750.000.

Preiskovalni odsek je ugotovil, da je 107 izmed 179 družin zaslužilo manj ko \$250 na leto, čeprav so delali vsi člani družine. Samo trije odstotki vseh družin so zaslužili tisoč dolarjev na leto. Osemnajst odstotkov delavcev je bilo pod šestnajstim letom starosti in deset odstotkov pod štirinajstim letom. Mizer-no življenje delavcev na polju čebule se očituje v dejstvu, da ima omenjeni okraj drugo najvišje število tuberkuloznih slučajev v državi Ohio.

Preiskovalni odsek je dalje ugotovil, da so eno tretjino družin izvabili agentje korporacij iz drugih držav, ker so jim obljubovali 25 centov plače na uro in da jo bodo prejeli vsi člani družine. V stavki v zadnjem poletju se je pokazalo, da je bila splošna plača le 12 centov na uro. V tisti stavki je bilo tudi več delavcev aretiranih, predstavnika unije poljedelskih delavcev pa je najeta drhal ugrabila in pretepla.

Tajnica delavskega departamenta je v razgovoru z reporterji izjavila, da bi preiskava v drugih državah najbrž odkrila slično izkoriščanje poljedelskih delavcev.

Reporterska stavka razburila vse mesto

20.000 delavcev je korakalo v simpatičnem pohodu. V spor sponzlet pokrajinski delavski odbor

Newark, N. J. — (FP) — Stavka reporterjev pri Newark Ledgerju je dvignila skoraj vse mesto. To je pokazala posebno velika parada, v kateri je korakalo okrog 20.000 unionistov v znak simpatije s stavkarji.

To je prva stavka nove časnikarske unije. V izdajatelju L. T. Russellu ima enega najzaskrbljenjših openšaparjev. 17 let ni maral unijske znamke, zdaj je pa tiskarje vprašal zanjo. Najbolj čudno se sliši to, da jo je tudi dobil. Svet tiskarskih unij pravi, da mu drugega ne preostaja, kar je pač odsev poklenega unionizma.

Skupina madžarskih državljanov, ki so bili izgnani iz Jugoslavije. Slika je bila sneta v Keleviji na Ogrskem in poslana v Ameriko po radiu.

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

Za trenotek se je Stefan ustavil na cesti, ki jo je pordečila jutrnja zarja. Kako dobro je delo, ko je vdihaval ta čisti zrak zgodnje pomladi. Obetalo se je prekrasno jutro. Počasi se je daniilo, s solncem se je oživila zemlja.

Spet je šel dalje, krepko je udarjal s svojo drevno gorjačo in gledal, kako so v daljavi vstajale nočne meglice. Nikogar še ni videl. Maheujka ga je prišla samo enkrat obiskat v bolnišnico, potem pa gotovo ni mogla drugič več priti. A vedel je, da je vsa kolonija Dve sto štirideset zdaj delala v Jean-Bartu in da se je spet lotila posla.

Počasi so se oživilje ceste, mimo Stefana so venomer hodili premogarni z bledimi obrazi, tihi. Kakor se je govorilo, je družba zlorabila svojo zmago. Po dveh mesecih in pol stavke so se delavci, ki jih je bila zmagala lakota, vrnili v rudnike in so morali sprejeti tarifo za podporje, to prikrito znižanje mezde, ki je bilo zdaj tembolj ogabno, ker je bilo oškropljeno s tovariško krvjo. Ukradli so jim uro dela, primorali so jih, da so prelomili prise-go, da se ne bodo vdali, a ta kriva prisega po sili jih je grenila kakor žolč. Povsod se je pričelo delo, v Mirouju, Madeleine-i, Crevecoeuru, Victoire-u. Povsod so v jutrnji megli cepeta-le po cestah črede, zavite v temo, niz ljudi, ko-rakajoč s povešenimi glavami, kakor goved, ki jo ženo v klavnico. Trepotali so v svojih tan-kih platnenih oblekah, prekrizali so roke, gu-gajoči se v bokih in upogibajoči hrbte, že tako grbave zaradi "opeke", ki so jo nosili med sra-jco in suknjicem. In v tem splošnem povratku, v teh nemih sencah, čisto črnih, brez smeha, brez pogleda v stran, so se čutili stisnjeni zobje od jeze, srca polna mrznje, podrejšajoča se zgolj zavoljo trebuha.

Bolj ko se je Stefan bližal rudniku, bolj je videl, kako narašča njihovo število. Skoraj vsi so prihajali posamič, tisti pa, ki so hodili v skupinah, so se vrstili v nizu, že zdaj izmu-čeni in siti samih sebe in drugih. Med njimi je opazil nekoga, ki je bil zelo star in čigar oči so bleščale izpod bledega čela kakor žerjavica. Nekdo drugi, mladenič, je venomer sopol ka-kor burja. Mnogi so nosili cokle v rokah in komaj se je slišal pritažen šum njihovih debe-lih volnenih nogavic. Tako je curljalo brez konca, polom, prisiljen pohod premagane voj-ske, ki gre naprej in naprej s sklonjeno glavo ter s prikriti jezo, da se bo znova vrgla v borbo in se maščevala.

Ko je Stefan prispel, se je Jean-Bart prika-zoval iz mraka. Svetilke, obešene na kolibah, so še vedno gorele kljub porajajoči se zori. Nad črnimi zgradbami se je sukljala para kakor bela perjanka, fino pobarvana s karminom. Šel je po stopnicah do separacije, da je prišel v sprejemnišče.

Pričelo se je spuščanje. Delavci so prihajali iz barake. Stefan se je za hip ustavil v tem trušču in gibanju. Drdranje huntuov je stre-salo talne plošče, bobni so se vrteli in razvijali vrvi med krikom trobila, zvoncei so cingljali, bet je udarjal na signalno klado; spet je našel pošast, ki je požirala svoj obrok človečjega mesa, koši so se dvigali in pogrezali ter odva-žali v brezno bremena ljudi brez prestanka, z lahkoto goltajoč kakor žrelo požrešnega veli-kana. Od svoje nesreče sem je občutil nervo-zen strah pred rudnikom. Koši, ki so se po-grezali, so mu trgali drobce. Moral je obr-niti glavo proč, pogled na šaht mu je bil stra-hovito odvraten.

A v veliki dvorani, ki je bila še temna in so jo izžepane svetilke motno osvetljevale, ni opa-zil niti enega prijateljskega obraza. Bosi ru-darji, ki so čakali ondi, so se ozirali nanj z ve-likimi, nemirnimi očmi, potem pa so povešali

glave in se odmikali, kakor bi se sramovali. Oni so ga nedvomno poznali in ga niso več mrzili, nasprotno, zdelo se je, da se ga boje, zardevali so, ko so mislili, da jim bo očital ne-značajnost. Srce mu je zaigralo, ko jih je vi-del takšne, pozabil je, da so ga bili kamenjali, spet je jel sanjariti, da jih bo spreobrnil v ju-nake, da bo vodil ljudstvo, to prirodno silo, ki samo sebe ugonablja.

Ljudje so se vkrcali v koš, tovor je izginil, in ko so prišli drugi, je naposled videl enega izmed svojih sodelavcev pri stavki, poštenjaka, ki se je bil zaklel, da bo umrl.

— Tudi ti! je zamrmral s krvavečim srcem. Tovariš je prebledel, ustnice so mu vztrepe-tale; potem pa je zamahnil z roko v opravičilo in dejal:

— Kaj hočeš? Ženo imam.
Nov val je prišel iz barake, vse je spoznal.
— Tudi ti! Tudi ti! Tudi ti!
Vsi so se stresnili in zajeceljali zamolklo:
— Mater imam ... Otroke imam ... Kruha je treba.

Koš se ni pojavil in so čakali, mrki, tako po-trti zaradi poraza, da so se njihove oči izmi-kale njegovemu pogledu in so topo strmele v šaht.

— Kaj pa Maheujka? je vprašal Stefan.
Nič niso odgovorili. Nekdo je pokazal roko, da bo prišla. Drugi pa so dvigali roke, drhteči od sočutja: joj, uboga žena! Kakšna nesreča! Še zmerom so molčali, a ko jim je tovariš po-nudil roko, da bi se poslovlili, so mu jo vsi krep-ko stisnili in v tem nemem stisku je bila vsa jeza, da so se podali, mrzlično upanje na ma-ščevanje. Zdaj se je prikazal koš, vrcali so se, se pogreznili, pogoltnilo jih je brezno.

Prišel je Pierron s svojo pazniško svetilko z odprtim plamenom, pritrjeno na usnjeni čepici. Osem dni je bil starešina delavske edi-nice v nakladališču in delavci so se razmak-nili, ker je bil zaradi te časti ohol. Ko je za-gledal Stefana, mu je bilo mučno, a kljub temu se mu je približal in se slednjič opogumil, ko mu je mladenič povedal, da odhaja. Pokram-ljala sta. Njegova žena je zdaj imela gostilno "Pri napredku" po zaslugi vseh teh gospodov, ki so ji bili zelo naklonjeni. Prekinil je pogov-or in se znesel nad očetom Mouque-om, ki mu je očital, da ni o pravem času spravil gnoj-a izpod konj. Starec ga je poslušal in ukri-vil hrbet. Potem pa je, preden se je spustil v ja-mo, jezen zaradi tega očitka, tudi segel Ste-fanu v roko, kakor drugi, krepko in toplo; z zatanjeno jezo, z drhtečim upanjem na bodoče upore. In ta stara roka, ki je trepetala v nje-govi, ta starec, ki mu je odpustil smrt dveh svojih otrok, ga je tako ganil, da je gledal molče za njim, dokler ni izginil.

— Ali Maheujke ni danes? je vprašal Pier-rona čez nekaj časa.

Le-ta se je najprej napravil, kakor da ni razumel, ker se je njena nesreča omenjala včas kar tako zaradi govorjenja. Nato se je oddaljil, češ, da mora nekaj ukazati, ter sled-njič dejal:

— Kaj, Maheujka? ... Lejte jo.
Zares, Maheujka je prihajala iz barake s svojo svetilko, v hlačah in jopici in s čepico na glavi. Izjemoma je družba iz usmiljenja do te nesrečnice, ki jo je usoda tako kruto za-dela, dovolila, da je smela na delo, četudi je štela že štirideset let; in ker so sodili, da je prevažanje huntuov zanjo pretežko, je opravl-jala delo pri majhnem ventilatorju, ki so ga bili postavili na severnem koncu, v tistem pe-klenskem predelu pod Tartaretom, kjer ni bilo zraka. Po deset ur je vsa polomljena vrtela kolo na dnu ognjene cevi, kjer se je pekla v vročini pri štiridesetih stopinjah. Zaslužila je trideset soujev.

(Dalje prihodnjič.)

Samo ena kaplja krvi

Napisal R. T. Steantrop

Magdalena si je česala pred zrcalom svoje dolge kostanjeve lase. V zrcalu je videla vso opremo sobe; bila je popolnoma gladka, v modernem slogu, le posteljica v baročnem slogu je stopala iz tega okvira.

V postelji je ležal dojenček. Sobno okno je gledalo na jug čez vrt, kjer so cvetela oranžna drevesa, in oranžna drevesa so tudi obrobjala prostrana bom-bažna polja, ki so spominjala na zasneženo ravan.

Ko si je Magdalena počesala lase, je vstala. Bila je še sla-botna in nekam negotova na no-gah, saj je bilo šele štirinajst dni, kar je mali zagledal luč sve-ta. Počasi je stopila k postelji-ici in dvignila sinčka iz nje. Ma-li je le za sekundo odprl oči in jih takoj spet zaprl ter mirno in zadovoljno dalje spal.

Mlada mati ga je položila na-zaj v posteljo, s svojo lepo belo roko pobožala otročička po obra-žu in se zatopila v misli. Tako je stala nekaj časa in venomer je morala primerjati svojo polt s otrokovo.

Potem se je počasi obrnila in se zagledala skozi okno. Star črnc je ravno nesel vodo od

vodnjaka, pred kuhinjskimi vrati je pa sedela neka stara črnka in lupila krompir. Kamorkoli je Magdalena pogledala, na polja, na vrt — povsod so sedeli črnci, sami črnici.

Solze so stopile mladi materi v oči, ko je pogledala spet k posteljici. Zdajci so se odprla vrata. Magdalena je poljubila o-troka na čelo in šla svojem mo-žu naproti.

Julian Forgu je bil visok, mo-čan mož z zraslimi obrvmi in črnimi zalizci. Imel je velike temne oči.

Poljubil je svojo ženo, stopil k postelji, vprašal, kako gre o-troku, in se sklonil, da bi ga po-ljubil. Magdalena je gledala čez njegova ramena, kako je pribli-žal roko otročičkovemu obrazu in ga pozorno opazoval.

Potlej se je pa nenadoma vzravnal in vprašal s čudno pridrušenim glasom: "Magdale-na, kaj se je zgodilo z najinim sinom?"

Mladi ženi je bilo, kakor da bi jo kdo stignil za vrat. Niti toli-ko ni mogla, da bi ga vprašala, kaj prav za prav misli.

Julian je začel razburjeno ho-diti po sobi sem in tja, potem se je pa tudi on ustavil pred oknom in zastrmel v črnce pri delu. Zdajci se je obrnil in de-

jal: "Jutri stopim k dr. Villier-ju." S trdimi koraki je odšel iz sobe, ne da bi bil svojo ženo ali otroka le še pogledal.

Magdalena je ostala sama, vsa objokana.

Drugi dan popoldne je prišel dr. Villier. Odpeljali so ga naj-prej k otročku, nato pa v Julia-novo sobo. Magdalena se ni mogla premagati in je prisluš-kovala pri vratih.

"Moj sin je črnc, kajne, go-spod doktor? Kako naj si to razložim?"

"Na Kubi ni to nič čudnega, ljubi moj Forgu," je odgovoril zdravnik.

"Ze res ... toda kako naj bo moj sin črn, če pa moja žena ni ..."

Zdravnik ga je presekal: "Ni vam treba dvomiti o svoji ženi. Povejte mi pa, kaj veste o nje-nem poreklu."

"Poznal sem samo njeno po-kojna roditelja; oba sta bila belca."

"Ali ni nemara kdo iz njene družine izviraj od črncev?"

"Ne, ne vem."

"Brez dvoma se je morala ne-koč kri pomešati, zakaj nič ne-navadnega ni, da črna polt še po treh rodovih udari v rodbini samih belcev na dan."

"Moj Bog!" je kriknil Forgu. "Ne jemljite si tega tako k arcu, prijatelj," ga je skušal zdravnik potolažiti. "Kar vam mar barva, če pa veste, da je vaš pravi, rodni sin."

Magdalena ni mogla več prisluškovati. Vsa strta se je zgru-dila ob postelji na tla. Drugo jutro ji je črna služkinja pri-nesla pismo od moža. Brala je: Ljuba Magdalena!

Zdravnik mi je sicer vse pojasnil in jaz ti ničesar ne očitam, ker sem prepričan, da nisi prav nič kriva. Vzle temu mi pa spoštovanje do mo-je rodbine in mojih prednikov brani priznati tega otroka za svojega.

Da bova lažje prebolela ločitev, se odpeljem v Havano. Zdravnik in od-vetnik bosta vse uredila, kar je tre-ba med nama urediti. Verjemi mi, da je tudi meni hudo, a ne morem drugače.

Julian.

Magdalena je obupno zaihtela.

Teden dni nato se je Julian vrnil. Zdel se je postaran za de-set let. Globoke brazde so se mu bile zarezale v čelo in osi-vele obrvi so mu šencele oči. Go-voril ni z nikomur. Le črna služkinja je imela toliko pogu-ma, da je stopila k njemu:

"Milostljiva gospa se je od-peljala z otrokom in se nikdar več ne vrne!" je povedala.

Kmalu nato so v hiši govorili, da se misli Forgu za zmerom odpraviti s Kube in se preseliti v Evropo. Te glasove so še po-trjevale njegove priprave za odhod.

Ko je Julian urejal svoje stva-ri in jih spravil v kovčke, je sklenil sežgati vse stare papirje in pisma. Sam si je zanetil o-genj v peči, ostal do ranega ju-tra v svoji sobi in pregledoval papirje, ki jih je namenil ognjenim žubljem.

Prva pisma, ki so mu prišla v roke, so bila Magdaleniina nanj in njegova Magdalena. Potlej je našel sveženj starih računov, pogodb in poslovnih pisem; brez pomišljanja jih je vrgel v ogenj.

Naposled je odprl še posled-njo kaseto, ki jo je imel še od staršev. Bila je do roba polna starih, že čisto porumenelih li-stin in pisem. Med njimi je bil tudi svežnjič najfinejšega pi-semskega papirja, še zmerom dehtečega po sivki. Julian je razmotal trak okoli svežnja in začel pisma čitati, drugo za dru-gim. V vseh je spoznal rokopol svojih staršev, datum na njih mu je pa pravil, da segajo tri-deset let nazaj.

V enem teh pisem je našel ovenelo vrtinico. Pismo je bilo od njegove matere, ki se je takrat mudila v Evropi in je bila zelo bolna. Julian je bral:

Ljubi moj Anton!

Kako srečna bi bila, če bi mogel ti biti pri meni. Zdravnik mi je sicer prepovedal pisanje, pa ti vendarle pišem, ker je nemara to moje posled-nje pismo nate. Zelo slabo se počutim in komaj držim pero v roki. To-da moram, še enkrat moram dati svo-jemu srcu, da izpregovori. Popolno-ma ti zaupam, da boš najinega sina dobro vzgajal, saj vem, da ga prav tako ljubiš kakor jaz. Toda mirneje bom umrla, če mi prisežeš, da boš vse storil, da Julian nikdar ne izve skrivnosti mojega porekla. Rotim te, objubi mi to, dragi Anton. Julian ima belo polt in je popolnoma podo-ben tebi. Tako mu ne bo nikdar pri-šla na um domneva, da je v žilah njegovega deda po materi tekla še kaplja črnske krvi ...

Ko je Julian prebral dotod, mu je glava težko omahnila na mizo. Njegova kri torej in ne kri njegove uboge žene je bila pomešana s črnsko, on je pa si-rotu pahnol od sebe! Toda zdaj ne more več nazaj, ločitev je sodno izvršena, kocka je padla! Tako bo do smrti vlekel svojo skrivnost s seboj — — —

ARTIČOKI IN ZDRAVJE

Raziskovalci so zlasti na Francoskem odkrili zelo nena-vadne lastnosti v artičokah, ki so tam vsakdanja in poceni jed. Z vbrizgavanjem artičokovega ekstrakta se da izločevanje žol-ča n. pr. v kratkem času zvišati na štirikratno množino. Zelo ugodno vpliva artičok pri mot-njah v jetrih. Ekstrakt tega sadeža (cinaron) spodbuja na-dalje tudi obisti in jetra, morda je v tem pogledu sploh najbolj-še, kar pozna medicina.

Lvovski trgovec Sami prihiiti ves ogorčen domov:

"Pomisli, Sara, Absalon, ta nesramni lopov, trdi, da premo-re ves Lvov eno edino spodobno žensko!"

Sara (zamišljena): "Katera bi neki mogla to biti?"

OMEDLEVICE V SPORTNEM ŽIVLJENJU

Omedlevica in hipne slabosti pri sportnih prireditvah nikakor niso vedno samo "živčna izčrpa-nost," "srčna slabost" ali "son-čarica," kakor menijo običajno. Pri teh, deloma zelo težkih pri-merih, opazujemo vedno sivka-sto barvo obličja, zaprte oči, iz-sušene ustnice, slabotno dihanje in utripanje, kakor tudi hladen znoj. Kakor so zdravniki v no-vejšem času odkrili, gre za zni-žanje sladkorne količine v krvi. Zelo očitna so pri tem pojave stanja razburjenosti in zmede-nosti tako pred omedlevico, ka-kor po njej. Prevelik telesni na-por je zmotil presnovo. Večino-ma se to stanje popravi samo od sebe, če se pacient drži nekaj časa popolnoma mirno, potrebno pa je v vsakem primeru pozvati zdravnika, ki ve najbolje, kaj je storiti.

Dvojčka

Mati je spravila oba dvojčka v posteljo. Ko moli z njima ve-čno molitev, se eden od njiju kar ne more premagati, da se ne bi smejal.

"Zakaj se pa tako veseliš? Pri molitvi se ne smeš smejati! Si razumel?"

"Mama, zmotila si se, Igorja si dvakrat okopala!"

Najzanesljivejša dnevna delavska vesta so v dnevniku "Prosveta." Ali jih čitate vsak dan?

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Pe sklepu 10. redne kon. encije se lahko naroči na list Prosveta in šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročini. Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno leto nar-nino. Ker pa člani še plažajo pri asesmentu \$1.20 za tednik, se jim to šteje k naročnin. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za čl. S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nek ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado \$6.00	Za Cicerio in Chicago je.....\$7
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 6
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in..... 6
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 6
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... 6
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 6

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J. ali če so preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnev Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati doti- vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga priplašite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časni-knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drug

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTV S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na želje tudi vsa ustmena pojasnila